

316, 321-325, 331-342; Abdülkebîr b. Hâşim el-Kettânî, *Zehretü'l-âs fi büyüütâti ehl-i Fâs* (nşr. Ali b. Müntasir el-Kettânî), Dârülbeyzâ 1422/2002, I, 496-497; Muhammed el-Kâdirî – Muhammed Melşûş, *Fihrisü'l-maṭbû'âti'l-haceriyyeti'l-Mağribiyye*, Dârülbeyzâ 2004, s. 110-111; Ahmed Bûkârî, *el-İhyâ' ve't-tecdîdü's-süfiyye fi'l-Mağrib*, Muhammediye 1427/2006, II, 69; İbn Zeydân, *Mu'cemü' ṭabaḳâti'l-mü'ellifin 'alâ 'ahdi devleti'l-'Aleviyyin* (nşr. Hasan el-Vezzânî), Rabat 1430/2009, II, 38-39; Jilali El Adnani, "Les origines de la Tijâniyya", *La Tijâniyya: Une confrérie musulmane à la conquête de l'Afrique* (ed. J. – L. Triaud – D. Robinson), Paris 2000, s. 46, 47, 50-51, 57, 58-61; Abdel Wedoud Ould Cheikh, "Les perles et le soufre: Une polémique mauritanienne autour de la Tijâniyya", *a.e.*, s. 134-143; Muhammed Abdülazîz ed-Debbâğ – Muhammed Bûhubze, "Sekîrec, Ahmed b. el-'Ayyâşî", *Ma'lemetü'l-Mağrib*, Rabat 1423/2002, XV, 5049-5052.

AHMET ÖZEL

SEKİZİNCİ, Ahmet Nuri

(1874-1935)

Daha çok uyarlamalarıyla tanınan oyun yazarı.

İstanbul'da doğdu. Dedesi fes nâzırı Süleyman Paşa, babası sorgu hâkimi (müstantik) Mehmed Refik Bey'dir. Bu sebeple İbnürrefik Ahmed Nuri diye anılmıştır. Galatasaray Sultânîsi'ni bitirdikten sonra bir süre Hariciye Nezâreti Mektûbî Kalemi'nde çalıştı; buradan Karantina İdaresi Muhasebe Kalemi'ne geçti. Lozan Antlaşması'nın ardından adı geçen Karantina İdaresi'nin lağvedilmesi üzerine emekliye ayrıldı (1924). Bir ara ressam Münif Fehim (Özarmen), Mahmud Yesâri ve Reşat Nuri ile (Güntekin) birlikte *Kelebek* adıyla bir mizah dergisi çıkardı (1923-1924, 77 sayı). 1932'de girdiği Ankara Halkevi Tiyatrosu'nda ölümüne kadar rejisör olarak çalıştı. Galatasaray Sultânîsi'nde okuduğu yıllarda Güllü Agop'un Gedikpaşa'daki Osmanlı Tiyatrosu'nda temsil edilen oyunları seyretmesi tiyatroya olan ilgisini arttırdı, tıbbiye ve harbiyeden bazı arkadaşlarıyla birlikte kurduğu mahalle tiyatrosunda ramazan geceleri, aralarında Nâmık Kemal'in *Zavallı Çocuk* piyesinin de bulunduğu bazı oyunları sahnelledi. II. Meşrutiyet'ten sonraki yıllarda zaman zaman oyuncu olarak da sahneye çıktı, bir süre Dârülbeyzâ'nın yönetim kurulunda görev yaptı (1919). Dârülbeyzâ'den ayrılan bazı arkadaşlarıyla birlikte Kadıköy'de Yeni Tiyatro adıyla bir topluluk kurdu, ancak bu topluluğun faaliyetleri uzun sürmedi ve *İleri* gazetesinin yazar kadrosu içinde de yer aldı.

Ahmet Nuri'nin ilk tiyatro denemesi olan "Çoban Kızı" adlı komedisinin seyirci

Ahmet Nuri Sekizinci

tarafından beğenilmesinin onun tiyatroyu meslek olarak benimsemesinde ve yeni uyarlamalar hazırlamasında önemli rolü vardır. Musâhibzâde Celâl'in arkadaşlarıyla oluşturduğu bir toplulukta konaklarda oynanan orta oyunlarında oynamış, halkın gülmeye ve eğlenmeye ihtiyacı olduğu kanaatiyle daha çok eğlendirici ve ibret verici komediler yazmıştır. Elliden fazla eserinin büyük bir kısmı çeşitli Fransız yazarlarından Türkçe'ye uyarladığı vodvil ve komedi tarzı oyunlardır. Uyarlama olmayan tek eseri *Sivrisinekler* adlı komedisidir. Bir kısmı kitap halinde yayımlanan uyarlamaları oldukça başarılı bulunmuş, Ahmed Vefik Paşa'nın Molière uyarlamalarından sonra ikinci sırada geldiği ileri sürülmüştür. Oyun yazarlığı yanında oyunculuk da yapan İbnürrefik Ahmet Nuri, II. Meşrutiyet'ten sonraki yıllarda defalarca sahnelenen Nâmık Kemal'in *Vatan yahut Silistre* adlı piyesinde Miralay Sıtkı Bey rolünde başarılı olmuş, en sevdiği oyunlarından biri olan *Sekizinci*'nin ismini daha sonra soyadı olarak almıştır.

Hepsi İstanbul'da basılan önemli eserleri şunlardır: *Şair* (1908), *Hoşkadem Gebe* (1909), *Tecdîd-i Nikâh* (1913), *Fırsat Yoksulu, Gücü Gücü Yetene, Kadın Tertibi* (1918), *Dengi Dengine* (1919), *Hisse-i Şâyia* (1920), *Sekizinci* (1923), *Sivrisinekler* (1923), *Ceza Kanunu* (1924), *Asrî Hülyalar* (1924), *Çürük Merdiven* (1927), *Sınıf Arkadaşı* (1931), *Nakış* (1931), *Şer'iye Mahkemesinde* (1933), *Himmet'in Oğlu* (1934), *Son Altes* (1934), *Belkıs* (1934). Sahnelenen bazı oyunları: *Çoban Kızı, Asrî Olalım, Ana Kurbanı, Hacı Mansur, Yavuz Hırsız, Arayan Belâsını da Bulur Mevlâsını da, Bayramlık, Ferhunde, Kara Haber, Kaynana, İnat, Nâkıs, Metres-Zevce, Zülkarneyn* (sahnelenen eserlerinin tam listesi *Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi*'nde yer almaktadır). Ahmet Nuri Sekizinci'nin oyunlarının tümünün tam metinleri Mehmed Rebiî Hatemi Baraz tarafından

derlenerek yayımlanmıştır (*İbn-ür Refik Ahmet Nuri Sekizinci*, Ankara 2001, I-III). Koray Üstün, *İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci'nin Tiyatroları Üzerine Bir İnceleme* adıyla yüksek lisans tezi hazırlamıştır (2013, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

BİBLİYOGRAFYA :

Ali Süha Delilbaşlı, *İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci'nin Hayatı*, Ankara 1936; Gövsa, *Türk Meşhurları*, s. 184; Mustafa Nihat Özön – Baha Dürder, *Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi*, İstanbul 1967, s. 367-369; Metin And, *Meşrutiyet Dönemi Türk Tiyatrosu*, Ankara 1971, s. 110-112; Nebahat Yusoğlu, *Kelebek Mecmuası Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul 2013, tür.yer.; Hüsamettin Bozok, "Sekizinci Ahmet Nuri, İbnürrefik", *AA*, V, 1452-1453; "Sekizinci, İbnürrefik Ahmet Nuri", *TDEA*, VII, 492; "İbnürrefik Ahmet Nuri", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, I, 429-430.

ABDULLAH UÇMAN

SEKKÂ, Mustafa Muhammed

(مصطفى محمد السقا)

Mustafâ (Fehmî) b. Muhammed Sâlih b. Yûsuf b. Sâlih es-Sekkâ el-Akilî en-Nüveyrî (1895-1969)

Eğitimci,
nâşir, edip ve yazar.

17 Mart 1895 tarihinde Kahire'de doğdu. Babası şer'î kadı olarak görev yapan saygın bir kişiydi. Ailesi, Akil b. Ebû Tâlib'in soyundan gelen ve Nüveyriyye (Âlû'n-Nüveyrî) diye tanınan şerifler ve seyyidler sülâlesindedir. İlk ve orta öğrenimini Ezher okullarında tamamladıktan sonra Dârülülûm'a giren Sekkâ buradan 1918 yılında mezun olunca 1919-1933 yıllarında Kahire ve İskenderiye'deki Maarif ve Evkaf okullarında öğretmenlik yaptı. 1933'te Dârülülûm'a müderris tayin edildiye de üç ay sonra 30 Ocak 1934 tarihinde Mecmaul-Fuâdi'l-evvel li'l-lugati'l-Arabiyye'ye geçti. Burada muharrir ve kütüphane sekreteri olarak çalıştı. 1935'te Kahire Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne atandı, fakülteye nakil işlemi ancak iki yıl içinde gerçekleşti ve kendisine "müderris" unvanı verildi. Aynı yerde iken 1950'de Endülüs Arap dili ve edebiyatı alanında kürsü profesörlüğüne getirildi. Burada 10 Haziran 1954 tarihinde başlayarak beş ay süreyle fakülte dekanlığı görevinde bulundu.

1957'de emekliye ayrılıp Suudi Arabistan'ın başşehri Riyad'a gitti. Riyad Muhammed b. Suûd Üniversitesi'nin kuruluşunda Abdülvehhâb Azzâm ile birlikte